

שירת חיים

זו המקהלה הכי מיוחדת שניתן היה להעלות על הדעת: מקהלת פגועי הראש של נכי צה"ל לא עושה לעצמה הנחות, ועוברת חזרות מפרכות – בעיקר משום שזו היתה הדרך שלהם לחזור לחיים ■ לבד הם נשברים ומתמוטטים, וביחד הם אוני גם בונים – אבל לא מפסיקים לשיר ■ עכשיו הם מוציאים דיסק חדש, שכל שיר בו הוא שיר נאב

ערן נבון

הרן מסורי, בן 57, מפסיק לפתע לשיר. הוא שם את הידיעה על הפגים ונתקע מבכר, הוא, שהיה ב"כוח צבאי קה" המיתולוגי ועוד לבלום ולהגים את מתקפת התנקים הסוריים בלבנון. היום הוא בן 57 – נשבר באותו ברגע שחבריו למקהלת פגועי הראש של נכי צה"ל מרעיי מה כולה ושהר "אולי אני אחד נפגועי שוויים".

מה לא עזרת? אני לא חוזה בעיניים, נפצעתי בראש, בנזק, כשכתי' הורשים ארוכים בבית החולים בשיקום. כל הימים שלי נפגועי עלי עד שנשענת למקהלה הזו. כאן אני שר, אני נוסר בפגיעה האדיר להגיע חזר בודדים את הראש שלי, מספר מסורי בחרגשות גדולה.

בשנות האחרון סימו חברי המקהלה לעבור ולהר קליט דיסק חדש נוסף, שיצא בקרוב להשמעות בכורה בכל תחנות הרדיו. אפשר לנחש שהוא יזכה לפירוט נרחב בכל מוספי התרבות. עד היום הם ערכו עשרות הופעות ברחבי הארץ.

זו המקהלה הכי מיוחדת בישראל. מקהלת פגועי הראש של נכי צה"ל לא עושה לעצמה הנחות, נפגשת לחודות קרחתגיות כמה פעמים בשבוע במרכז השיקום בפרו ועובדות קשה עם מורה לכל תחן קול. יש מבין חבריה מי נשבעט את המשפחה בחופשה משפחתית, יעלו על מטוס באילת ויגיעו להופעה.

כמה מהם היו פצועים קשה, חלקם חולצו מיש דות הקרב במצב אנוש. חלקם מוגדרים כנס רפואי רות משום שם עדיין בחיים, אחרים נפגעו במהלך שירותם הצבאי בתאונות שונות, כולל תאונות דרכים. עכשיו הם זמרים לכל רבר. בלמים במקרה להם שנחנות להם מורו, מפניהם בהם תקווה, נוסטל בהם בסיטונ עצינו ונתנת להם הרגשה שהם שווים משור הדגנים של אושר יעלא שבהם הם שוככים

מעט את פגיעת הראש שמעולם לא היתה להם לחזור לחיים רגילים.

כל זה מתרחש עכשיו. פעם זה ממש היה אחת. מדינת ישראל המתפתחת, זו שסבלה מרע הקמ תה ממלחמות, שכול ואובדן, פצועים קשים הרבה דמועות ועצב, לא ידעה איך וכיצד לספל נפשית ושיקומית בעיקר בפצועי הראש שלה. גם מחוץ לישראל לא היה מי שיווד.

פרופ' אלי וקיל, מהמחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בראייל, עומד כיום בראש פרויקט השיקום של נכי צה"ל פצועי הראש, המשותף לבר אילן ולמנהל השיקום של משרד הביטחון. פרופ' וקיל מספר כי פצועי הראש ממלחמות שונות או מתאונות אחרות היו נשלחים עד שנת 1973 לא אתר דקה סדור מפסיכיאטרים. חלקם נחשבו למפגרים בשל פגיעתם, אחרים הוגדרו כסיעודיים, לרוביים, אף אחד לא ממש ידע מה לעשות איתם.

המסגרת השיקומית הראשונה

רגע לפני מלחמת יום כיפור הקימו באוניברסיטת בראייל את המסגרת הראשונה בישראל לפסיכולוגיה שיקומית. משרד הביטחון יצר קשה עם האוניברסיטה ובקיש לשותף פעולה. "אנחנו השיקום של משרד הביטחון פנה אל האוניברסיטה והציע לפתוח מקום מיוחד לפצועי הראש של צה"ל כך שבבראיל יתו את המדיניות הטיפולית ויערכו מחקר מיוחד על הפצועים. הרעיון היה לברוק בפעם הראשונה מה תעניין לפצועים מסגרת שיקומית אמיתית ומלי וזה, כזו שתינת מענה לפגועי הראש לאחר שלא נמצא צורך ממש להחליטם בשיקום בבתי החולים השונים. איך ייראו חיותם שלא במסגרת הביתית, הבעייתית לעיתים עברה, או כמובן במסגרת הפ סיכיאטריים שלהם עם כלל אל מתאמים", מספר פרופ' וקיל.

חיים פגורי הוא מורה לפיתוח קול בין שלל עיי סוקים. הוא עובד עם מיטב הזמרים בישראל. לפני 18 שנה הוא קיבל לשפון להנגיע למרכז הליקו היחיד ביפו שהקים בשנת 1973. שם הגבירו לו שהפגיעה ממנו היא להרכיב מקהלה שתשיר מדי פעם "לה לה לה" ואילו תזמזם קבוע "הנה נהנה" וישנה קטן משירי נעמי שחר.

אבל פגורי החליט מדי שבו הוא לא יכול לעבוד. הוא הודיע לפנהא ואר שלא ייכנס אליו לחדר החד ודוד במשך חצי שנה. פגורי עבר כי פצועי הראש בגנייה, במחלקת האירוע, בתוויה ובגנית הירק, על קמ שמשום שם עדיין בחיים, אחרים נפגעו במהלך שירותם הצבאי בתאונות שונות, כולל תאונות דרכים. עכשיו הם זמרים לכל רבר. בלמים במקרה להם שנחנות להם מורו, מפניהם בהם תקווה, נוסטל בהם בסיטונ עצינו ונתנת להם הרגשה שהם שווים משור הדגנים של אושר יעלא שבהם הם שוככים

"הודיעו כבר להורים שאני מת"

רוני בן שמואל היה הפצוע האחרון של צה"ל לפני הנסיגה מלבנון במאי 2000. הוא שירת כי חדרת התצפיתנים של המודיעין, וכמה ימים לפני

שהכל נגמר חטף יחד עם חברו לתצפית טיל קולטני ישר על העמדה.

רוני נפצע אנושות בראשו, חברו נהרג. 67 ימים הייתי בקומה. בהתחלה הוריעו להורים שלי, עוד מהשטח, שאני מת. הרופאים אמרו לי שאני גם רפואי וזה מרדחם שבכלל התעוררתי. יש לי עוד רסיס שיושב על גזע המוח.

"אבל לא הסכמתי לוותר על החיים. בהתחלה היה לי זיכרון של נמלה ומאז אני כל הזמן משר שר. למולי הרב יש כאן ביפה את מרכז השיקום שלנו. זה הציל לי את החיים", מספר רוני. "אני בא לראב במוקד, עובד, עוסק באירוח, בגנייה, בכל דבר שבירי. ויש לי כמובן את המקהלה בשבילי לא פשוט לא ייאמן. אני, שלא יכולתי לזכור דקה אחת אחורה, לומר שירים מלאים רסר בחופזה. אני שתשכחתי למעט למעט, פשוט שר, כן, אני שרי וזה מדהים".

רוני נפצע בראשו במלחמת יום כיפור. הוא היה חייל מילואים במנהרה קרית, והיה יחד עם החברים שלו מוקשים כדי לעצור את התקרי מות הנבא הסורי. אבל אז אלו התחילו להפגני. רוני מספר שהוא כמעט "עץ לשכירים" מעוצבת פגיעת הטיל.

לאחר הפגיעה שכב רוני לי הכרה חודשים אור כיים. הוא אפילו לא ידע שאשתו ילדה את בתם הראשונה. שני הגיע למרכז השיקום באמצע שנות 70, קצת אחרי שהוקם הפרויקט היחידני הזה. פגורי קלט גם אותו. כיים יש לרוני כבר שישה ילדים, אבל לרוביים, המקהלה זו "ממש הבית הרא" שן שלי".

"אנשים אל קולטים מה זו פגיעת ראש. אני נראה רגיל, אני מתפקד, אבל הדממה, המאבקים והפגיעה נמצאים כל הזמן בראש. לא מניחים לך לזרוע אחד. אבל אז אני נכנס למקהלה. אני שר. אני זוכר את המילים, אני מצליח, אני מרגיש שאני נפגעת העולם. זה מעלה את הביטחון העצמי, זה עושה אותנו שווים, זה בוציא בכל אחד מאיתנו דברים ידעו שיש שנינו", מספר פגורי.

מקהלת פצועי הראש של צה"ל מנשיכה לות קום. אחרי שלמדו לשיר חמש שנים הוציא עם התזמור האמיצה שלו את הדיסק הראשון שלהם – ביצוע שירי קאברים של מיטב הזמרים בישראל. ההצלחה הייתה גדולה, ופגורי אמר שהוא ראה בכך את נה ציון הרוח על מנהלות הנוק, ובעיקר הראש. אחרי רגע הוא מסוץ שמורבר בעבודה סיועית.

"מאשר ידעתי שלא באפי של לבוא תנה סתם להעביר את הזמן ולשיר כמה מילים. אני מתאמץ וי איתם בצורה הכי תרבותית וקשה – והתוצאה מדהימה. יש לנו מקהלה אמיתית ומקצועית מבר רכבת מפצועי הראש.

"אני קשה בו בחופזה. אני גם צריך לנצח על כולם וגם לתת לכל אחד מהזמרים את התחושה שאני כל הזמן איתו. יש פעמים שאני ממש עושה פנטזימה לאחר כמה בדי שיוכר כמילים, לאחרים

רק כאן אני משתחרר מהפגיעה". מקהלת פגועי הראש בחזרה צילומים: מאיר מרוש

אני נוכר בפגיעה הקשה, אני מתרגש מזה שהאיש שלי, שלושת ילדיו, חמשת נכדיו ובעיקר המקהלה – חמשתם וחזורים לזיכור. כמובן שהקול לא מרגיש בכך. מבחינתי זה היה ממש להנציא שפה חדשה", הוא מספר.

"כאן אנחנו לא נכד"

אדרתן מסורי הוא ורוד של הזמר איתן מסורי. במלחמת יום כיפור הוא היה הנגן הנטיקם של הקצין צביקה גרינגולד המיתולוגי, שעל שמו כונה הכוח ברשת הקשר "כוח צביקה". פגורי נשקם בודדים ובעודת האומץ הגדול ותי עליוי ההמסה של צביקה, הצלחנו לעצור מאות טנקים של הסורים. צביקה גם נפצע אז. אבל ממש ביום האחרון של המלחמה, בעמק הבכא, נפגע הנגן שלי. כולם נהרגו ואני נפצעתי קשה", מספר מסורי.

המקהלה מתחילה לשיר את "תלויי אחי עכשיו" של יצחק עובדיה, ומסורי אומר כי יכול לעצור את הרגענות. הוא הוכה את הרק, כשהוא נוכר בשיקום המפ"ר שר עשה.

"אנחנו פצועי ראש. זה ממש גס שיש לנו כוח מרכזי וזהו, וזהו כי שבו אנונו עורכים חזרות שמוחת ועצבות בידו. כאן אנחנו לא לבד. אנחנו עם אנשים ממש כמובן, זה חושב למרות שרוננו יש משפחות ומשכיות ומכינות. הרבה פעמים אנחנו גם מתאמץ חיים אחרי חזרות בבית של אחד החברים.

"אני רגיש, ולפעמים הכל עולה לי לראש ואז אני באמת נראה אחרת. כאן אני שווה אחרת. אבל יש שורות אלו, יש מילים בשרים שכן אני פשוט נחנק.

שעת בוקר במרכז השיקום של נכי צה"ל פצועי הראש. אחד אחד הם מגיעים לשגרת יומם. לכל אחד 50 המשתתפים יש עבודה, מרפאה בעיסוק, צוות פסיכולוגית ועובדות סוציאליות מסודרות, עמדות מחשב, גנריה ואפילו גינת ריק מטופחת. יש שם צעירים פצועי ראש בשנות ה-20 וכאלו בני 65 שעוד רגע יוצאים לפנסיה – וכולם ללא יוצא מן הכלל הם נכי צה"ל שנפצעו בגביסות שונות בדרגות פגיעה שונות.

המקום מתנהל כמעט כמו קיבוץ. יש עדות חברים ומזכיר, ואפילו קופה משותפת, שם שוררים את הרעיונים ממכירת מוצרים שר גים. על כולם מנצחת המנהלת המפגרת פגורי ראש, שתאבר, עכשיו אני ידוע שהפרויקט הזה הוא המקום הכי טוב לאנשים עם פגיעה כמו שלנו".

אחד הצעירים משחרר פגורי את חברי המקהלה שיר אחרי שיר חודש מפרטת. רוקס בן סימון, 66, במיטריי להקליט, שנפצע במלחמת ששת הימים, אינו רוצה לעזוב את החדר. הוא מומום לצי חיים בקול חלש את "אנא בכוח", נשבר וזוכה הכי חזק שאפשר. החברים פגועי המוח נאספים סביבו ומנסים להרגיע אותו. וא, אחרי תקופה ארוכה, הוא מדריק, מביט בהם, ואומר: "אני לא רואה את חיי בלעדיכם. רק כאן אני משתחרר מהפגיעה, רק פה אני תופס את ראשי". ■

11

"זה הציל לי את החיים. בשבילי זה פשוט לא ייאמן, אני, שלא יכולתי לזכור דקה אחת אחורה, לומר שירים מלאים, אני, שנחשבתי כמעט למת, פשוט שר, כן, אני שרי זה מדהים"

"אנשים לא קולטים מה זה פגיעת ראש. המאבקים והפגיעה נמצאים כל הזמן בראש. אני נכנס למקהלה. אני שר, אני זוכר את המילים, אני מרגיש שאני נפגעת העולם. זה עושה אותנו שווים"

המקהלה מתחילה לשיר את "תלויי אחי עכשיו" של יצחק עובדיה, ומסורי אומר כי יכול לעצור את הרגענות. הוא הוכה את הרק, כשהוא נוכר בשיקום המפ"ר שר עשה.

"אני רגיש, ולפעמים הכל עולה לי לראש ואז אני באמת נראה אחרת. כאן אני שווה אחרת. אבל יש שורות אלו, יש מילים בשרים שכן אני פשוט נחנק.

"גירר לנצח על כולם וגם חתנו לכל אחד מהזמרים את התחושה שאני כל הזמן איתו". חיים פגורי